

Літвін Я.А.
студентка,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Ідеологія виміру якості життя населення набула характеру доктрини в суспільній діяльності передових країн світу. Становлення України як незалежної, демократичної держави зумовлює зосередження уваги суспільства на проблемах суспільного добробуту, збереження, поступового нарощування і використання людського потенціалу.

Одним із найважливіших показників розвитку суспільства та могутності держави загалом є рівень життя населення, який є складною, комплексною соціально-економічною категорією, що відображає ступінь задоволення матеріальних і духовних потреб людини. Рівень життя яскраво відображає показник доходів населення.

В умовах ринкової економіки все частіше постає питання розгляду та переосмислення усіх ключових аспектів, що стосуються доходів населення: як у теорії, так і у практиці. Теоретична складова передбачає визначення сутності терміна «доходи населення», їх функцій, видів та необхідності формування. На сьогодні немає єдиного підходу до визначення поняття «доходи населення», адже кожен із науковців розтлумачує його по-своєму

Підсумовуючи усі підходи науковців до поняття «доходи населення», можна сформулювати наступне визначення. Доходи населення – це сукупність грошових коштів та натуральних надходжень, спрямованих на підтримку фізичного, морального, економічного та інтелектуального стану людини і на задоволення їх потреб [1, с. 373].

Практична складова доходів населення передбачає аналіз основних показників, що характеризуються їх сучасні тенденції та динаміку (рис. 1).

Отже, доходи населення України упродовж 2014–2016 років неухильно збільшувались. У 2014 році даний показник становив 1516,77 млрд. грн. Протягом 2014–2015 років він збільшився на 14,44 %, сягнувши значення 1735,86 млрд. грн. Упродовж 2015–2016 років доходи населення України збільшились на 15,35 % і на кінець 2016 року становили 2002,38 млрд. грн.

Протягом 2014–2016 років спостерігається зростаюча тенденція у зміні наявного доходу населення України. На початку 2014 року значення даного показника становило 1151,66 млрд. грн. Протягом 2014–2015 років наявний дохід населення України збільшився на 15,49 %, а упродовж 2015–2016 років – ще на 14,25 %.

В Україні державне регулювання доходів населення представлене низкою методів та інструментів, серед яких найбільш вагомий вплив має податкове регулювання. Найбільш загальним показником, що відображає масштаби податкового регулювання доходів населення є обсяг надходжень податку з доходів фізичних осіб (рис. 2). Оподаткування доходів фізичних осіб є

відносно молодим видом оподаткування. Численні спроби його започаткування й становлення проходили протягом XVIII-XX століть, проте, реформування згаданого податку здійснюється й до сьогоднішнього дня.

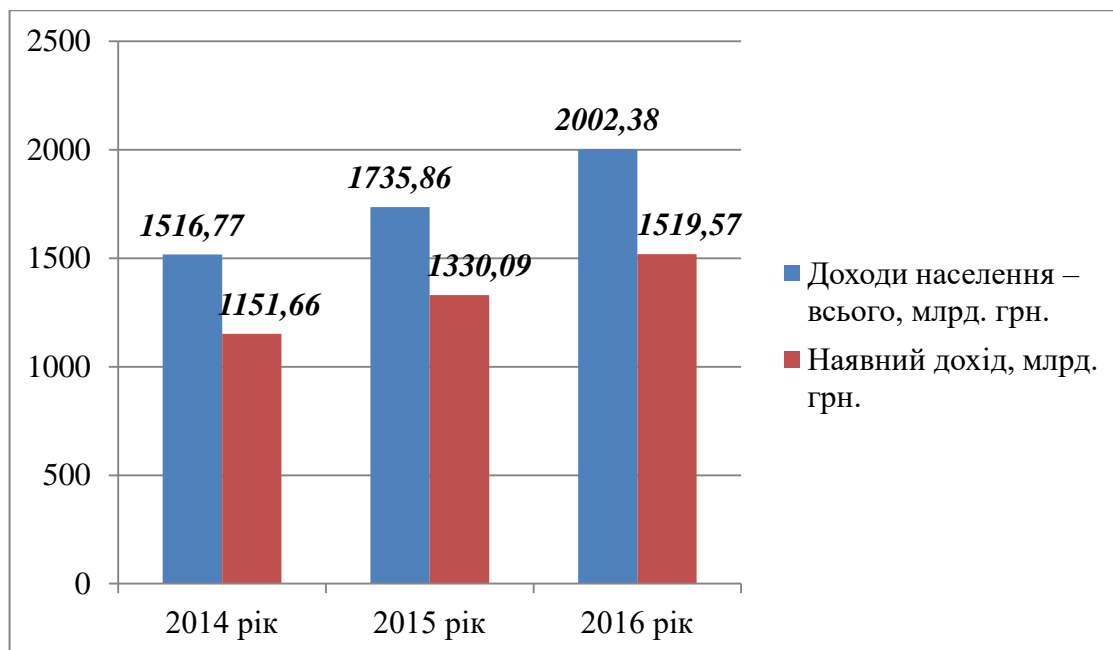

Рис. 1. Динаміка доходів населення України за період 2014–2016 років
Джерело: [3]

На сьогоднішній день податок на доходи фізичних осіб – загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб (громадян – резидентів) і нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні (та за її межами для резидентів).

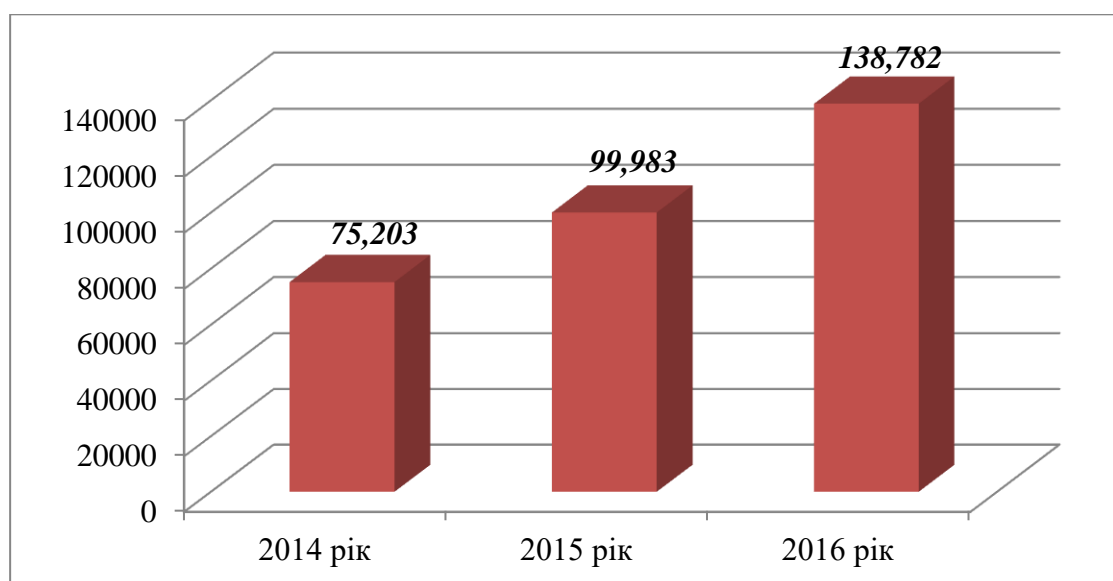

Рис. 2. Динаміка податку на доходи фізичних осіб протягом 2014–2016 років, млрд грн

Джерело: [2]

Таким чином, найбільшу частку прямих податків займає податок на доходи фізичних осіб. У 2014 р. ПДФО становив 75,203 млрд. грн. Упродовж 2014–2015 років – збільшився на 32,95 % до значення 99,983 млрд. грн. Протягом 2015–2016 років обсяг ПДФО знову збільшився на 38,81 % і склав у 2016 році 138,782 млрд. грн.

Окрім ПДФО, додаткове навантаження на заробітну плату населення створює військовий збір, який запровадили в 2014 році як тимчасове утримання з ряду доходів, що діє до закінчення реформи Збройних сил України, у розмірі 1,5 % (табл. 1).

Ще одним показником (внеском), який не входить до системи оподаткування, однак є обов'язковим до сплати населенням та створює додаткове навантаження на доходи населення є єдиний соціальний внесок (ЄСВ) (табл. 1). Під ЄСВ слід розуміти консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування у обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [4, с. 7–47].

Уведений з 1 січня 2011 року, замінив собою чотири окремі відрахування: до Пенсійного фонду; до фондів страхування на випадок безробіття; із тимчасової втрати працездатності; від нещасних випадків на виробництві.

Таблиця 1

Динаміка військового збору та ЄСВ протягом 2014–2016 років

№	Показник	Рік			Приріст, %	
		2014	2015	2016	2014–2015 роки	2015–2016 роки
1	Військовий збір, млрд. грн.	2,535	9,154	11,457	361,10	125,16
2	ЄСВ, млрд. грн.	181,808	187,300	134,141	103,02	71,62

Джерело: [2]

Розмір військового збору у 2014 році склав 2,535 млрд. грн. Протягом 2014–2016 років він збільшився більш як у 4,5 рази і на кінець 2016 року сягнув значення 11,457 млрд. грн.

Сума ЄСВ, що надійшла протягом 2014 та 2015 років склала 181,808 млрд. грн. та 187,300 млрд. грн. відповідно. У 2016 році розмір ЄСВ зменшився на 28,38 % у порівнянні з аналогічним показником у попередньому році, що пов'язано із зниженням ставки ЄСВ до 22 % (для робітників-інвалідів – 8,41 %).

Загалом, оцінюючи податкове регулювання доходів населення в Україні, можна стверджувати, що таке регулювання є неефективним, що обумовлено багатьма чинниками, основним з яких є пропорційна ставка податку на доходи населення. Це означає, що величина ставок є незмінною і не залежить від розміру об'єкта оподаткування. Саме це зумовлює невиконання податками

соціальної функції, тобто підтримки соціальної рівноваги між окремими групами платників податків, а відтак, значну диференціацію життєвого рівня, підвищення рівня бідності населення в Україні. У розвинених країнах практикується застосування прогресивних ставок податків, розмір яких збільшується із збільшенням обсягу об'єкта оподаткування. Запровадження заходів у сфері оподаткування доходів, опираючись на зарубіжний досвід, сприятиме вирівнюванню доходів населення, уникнення його надмірного розширення та рівня бідності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч.-метод. Посібник / За заг. ред. проф. Є. П. Качана – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 82. – С. 7–47.

Скакун О.В.

студент,

Університет митної справи та фінансів

МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРЯМИХ ТА НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВИХ КАТЕГОРІЙ

Непрямі податки відіграють важливу роль у державі формуючи найбільшу частку доходів Державного бюджету України. Непряме оподаткування в Україні представлене трьома податками: податком на додану вартість, акцизним податком та митом.

Податок на додану вартість (ПДВ) – форма акцизу, яка зберігає переваги багаторівневого податку з обороту щодо оподаткування усіх ступенів руху товару, але одночасно ліквідує його основний недолік – кумулятивний ефект.

Акцизи являють собою непрямі податки на окремі товари (продукцію), визначені законом як підакцизні, які включаються до ціни цих товарів (продукції).

Мито – це вид митного платежу, що стягується з товарів, переміщуваних через митний кордон держави (тих, що вивозяться або слідують транзитом) [1].

Поява непрямих податків на території відбулась ще за часів Київської Русі, коли було здійснено першу податкову реформу, проте докорінний розвиток непрямого оподаткування відбувався у період незалежності України, зокрема в той час, коли зміщується акцент з прямих податків на непрямі.